

Vieta, kur mājō miers, sirsnība un cieņa pret pagātņi

Brīvdienu mājas "Celmiņi" saimniece un profesionāla pirtniece Ilze Sondore-Drukaļska atzīst, ka pirts lietās turas pie klasiskām vērtībām – bērzu slotiņām. No Jāņiem līdz Pēteriem sien slotiņas, tad tās ir visbagātākās ar dabas enerģijām un dziedniecisko spēku.

Lidija Kirillovas foto

Lidija Kirillova

Brīvdienu mājas "Celmiņi" viesu grāmatā, kas krāj ierakstus kopš 2018. gada, pēdējais no tiem datēts ar dienu, kad "Vietējā Latgales Avīze" tiek uz sarunu ar māju saimnieci ILZI SONDORI-DRUKAĻSKU. Ko tad par "Celmiņiem" rakstījuši nule aizbraukušie ciemiņi?

"Vieta, kur mājō miers, sirsnība un cieņa pret pagātņi. Laiks te apstājas. Sirsnīgi pateicamies saimniekiem par neviltotu viesmīlību un rūpēm."

Šādi un līdzīgi ieraksti piecu gadu laikā piepildījuši pusi no biežās viesu grāmatas lappusēm.

Dažs viesis atstājis vai sava veida dienasgrāmatu, katru no "Celmiņos" pavadītājām dienām atzīmējot svarīgāko no piedzīvotās un izbaudītās lauku burvības. Nemot vērā to, ka interneta vidē atsauksmes izplatās daudz tālāk, nav jābrīnās, ka saimniekiem darba ar viesu uzņemšanu gana. Turklāt viesu māja atrodas pašā Aglonas ciemata centrā (vienlaikus norobežojusies no kaimiņiem ar daudzveidīgiem kokiem un krūmiem), kur rokas stiepiena attālumā ir Aglonas bazilika un daudzi citi interesanti objekti apkārtnē.

Vienkārši un ģeniāli

Ilze Sondore-Drukaļska uzsver, ka sezona bijusi ļoti noslogota, it īpaši vasaras mēneši. Arī tagad, kad ļaudis cenšas pierast pie rudeniņiem laikapstākļiem, gribētāju pavadīt dažas dienas «Celmiņos» netrūkst. Viens no lielās intereses iemesliem ir iespēja izbaudīt melnās pirts rituālu, kas patiesībā ir galvenā brīvdienu mājas «odziņa».

«Kad nomira mans vīrs, mantojumā palika šī māja. Tai tecēja jumts, bija nepieciešams arī cits remonts, bet dzīve piespieda sākt domāt, kā pelnīt. Nolēmu, ka atvērsu viesu māju. Tā tas aizgāja,» iesāk Ilze. «Pirts lietas sākās agrāk, kad piedzima bērns. Tās bija pilnīgi jaunas izjūtas, atklāju, ka tieši pirtī varu rast harmoniju, atbrīvoties. Pat pirts kurināšanas process, gatavošanās pirtī iešanai rosināja domas. Izmācījās Pirts skolā un tagad esmu ar pirti ļoti saradusi. Tas ir veselīgi ne tikai miesai, bet arī garam. Kad pie manis bija atbraukusi draudzene no Rīgas, kas pēc profesijas ir dermatoloģe, un izbaudīja melno pirti, viņa teica – Ilzīt, es tagad saprotu, kāpēc tu pie manis nenāc... Jā, tā tas ir – regulāra un pareiza pirtī iešana, ūdens un miers ķermenim dod restartu pēc darba nedēļas skrējiena.

Bērniībā melnajā pirtī negāju. Tas sākās šeit «Celmiņos», kad iepazinās ar vīru, bet toreiz tā bija tāda pusmelnā pirts. Kāpēc izvēlējos melno pirti? Savulaik mācījās mākslas skolā, tāpēc man tuvs teiciens, ka viss ģeniālais ir vienkāršs un viss vienkāršais ir ģeniāls. Melnā pirts man saistās ar senčiem, ar kaut ko tīru un svētu. Vēstures avoti liecina, ka Latgalē, Daugavas lejasdaļā melnās pirts bija jau kopš divpadsmitā gadsimta. Latgalieši nekad nav bijuši tie turīgākie ļaudis, lētāk un vienkāršāk bija būt melnās pirtis ar akmeņu krāvumu. Skurstenis nav jāmūrē, arī ķieģeļi nav vajadzīgi, vārdu sakot, pirmatnīgums.

Pirts latviešiem vienmēr bijusi svēta vieta. Atceros «Vilkaču mantiniecī», kur pirtī notika gan bedības, gan dzemdības, gan visas ārstēšanās. Melnā pirts ir vishigiēniskākā vieta, jo ar dūmiem ir vislabākā dezinfekcija. Es, piemēram, kurinu piecas stundas, literatūras avotos minēts, ka labi ir kurināt deviņas stundas. Lēns un filozofisks process, kad caur dūmiem viss attīrās. Pat balķi no melnajām pirtīm nebojājas un kalpo gadu desmitiem. Mūsu pirtiņa ir pārvesta no Madalāņiem, pārbūvēta, bet daži balķi tās sienās ir vairāk nekā simts gadus veci.»

Pirtošanās līdz asarām

«Jau minēju, ka sākumā bija pirts – priekš manis pašas. Tikai tad, kad sapratu, ka ar savu algu nevaru pietiekami nopelnīt, lai uzliktu mājai jaunu jumtu, sāku ar viesu uzņemšanu. Šogad jau piecgadi nosvinējām – ar nepārtrauktu izaugsmi, neskatoties uz covidpandēmiju. Patiesībā kovida laiks pirtij bija vienkārši lielisks, katru nedēļas nogali brauca cilvēki, sniedzot mums gandarījumu, ka tik grūtā laikā varam izdarīt ko labu. Kā lai citādi novērtē to, ka cilvēks pēc peldināšanas, piemēram, sāk raudāt vai bučo pirts sienas... Cilvēki reizēm atzīstas, ka negrib braukt projām. Tas riktīgi silda sirdi.

Pirtiņa viss ir kā senos laikos. Nav elektrības, bet gaisu dod sveces. Pat dažāda šķirba starp balķiem redzama. Izej uz lieveņa, bet virs galvas zvaigžņotas debesis.»

Koncepts – pirmatnīgums

Ilze nav tikai brīvdienu mājas saimniece, ne tikai profesionāla pirtniece. Viņa ir arī skolotāja un direktora vietniece Rīgas Austrumu pamatskolā. Pedagogiem vasarās garš atvaļinājums, tad Ilze pilnībā nododas viesu uzņemšanai. Citkārt viesu uzņemšanu pārņem lielais palīgs un partneris Alvis. Viņš piedrojas sarunai un teic, ka šovasar viskarstākā sezona bijusi jūlijā un augustā. Neskatoties uz saulaino laiku, pirtī iet gribētāju bijis ļoti daudz. Daudz arī ārzemnieku – ne to, kuri ir mūsējie ārzemnieki, kas noilgojušies pēc mājām, bet īsto ārzemnieku, piemēram, francūži, izraēlieši (kāds pāris viesojies jau trešo gadu pēc kārtas, kļuvuši par labiem draugiem). Pirmo reizi uzņemts pāris no Austrālijas, daudz vāciešu. Skandināvu salīdzinoši maz, laikam tāpēc, ka viņiem pirts kultūra labi attīstīta.

«Esmu novērojis un sapratis, ka tālākos viesus no Rietumeiropas pie mums visvairāk vilina neskartā daba. Te viņi neredz nogludinātos un sapucētos parkus, bet neskartu dabu kā pasakā, kad var ielīst briksņos, nātrēs, pāties pa bebru iestaigāto taku ar līdzās nograuztajiem kārķiem un alkšņiem. Pirtiņa atrodas pie, kā mēs saucam, Monē dīķa, kur visu vasaru zied četru šķirņu ūdensrozes. Esam izveidojuši tuvākās apkārtnes karti, kur ir gan Zelta akmens, gan Harmonijas punkts. Vasarā, kad laiks ļauj un daba piedāvā, lāvas izklājam ar papardēm. Kad pirtiņu kurinām, dūmi nāk laukā pa visām spraugām – cilvēki skatās un brīnās. Visi tagad meklē pieredzi un šeit to arī iegūst.»

Ilze tuvāk skaidro par pirts kurināšanas procesu, kur arī nepieciešamas zināšanas. Pirmkārt, tiek izmantota tikai lapu koku malka. Otrkārt, notiek malkas miksēšana – bērzs un baltalksnis. Ar bērza malku vien kurināt nedrīkst, jo tāsīs esošā darva dod rūgtumu, turklāt bērzs ir pārāk stipra malka. Treškārt, svarīgi ir pēc kurināšanas labi izvēdināt.

«Gara uzmešanai izmantoju tīru ūdeni. Zāļu uzlējumu taisu atsevišķi vanniņā, to, ja kāds vēlas, var nedaudz uzliet pats. Patiesībā zāļu ēteriskās eļļas rada garaiņus, kas nav pārāk labi veselībai,» skaidro Ilze. «Mūsu koncepts ir pirmatnīgums, lai viss ir dabiski. Arī skrubjiem izmantoju tikai sāli, sodu un medu. Pēc tam noskaloties gan der ar zālīšu uzlējumu. Pirts procedūras noslēgumā – visi gulētās uz linu palāģiem.»

Alvis vēl piebilst, ka atkarībā no sezonas tiek piedāvātas arī svaigi spiestas augļu un dārzeņu sulas vai sulu kokteiļi no piecām sastāvdaļām, kā arī zāļu tējas, kas ievāktas tepat Aglonas apkārtnē vai izaudzētas dārzā. Kāda viešņa no Francijas te nobaudījusi raudeņu tēju, tagad audzē pati, dzer un priecājas. Citiem viesiem iegaršojusies gaiļbikšu tēja, grib iegādāties līdzņemšanai. Pavasarī cītīgi vākuši ziedus, kaltējuši un nodomājuši – nu gan lieli krājumi! Ir tikai rudens un nākas secināt, ka krājumi gandrīz iztukšoti.

Rituāls lēnai baudīšanai

Pirts nav savienojama ar steigu, jo tas ir rituāls lēnai baudīšanai. Ilze uzsver, ka obligāta prasība ir atbrīvoties no smukajiem sintētiskajiem peldkostīmiem un uzvilkt kokvilnas auduma pirtskleitu, kas ir brīva un nekur nespiež, dodot iespēju brīvai asinsritei.

«Pirmais pirtī iešanas cēliens ir sildīšanās, temperatūrā līdz 50 grādiem atveras poras. Sežam uz lāvas un runājamies par dzīvi minūtes piecpadsmit. Seko pelde dīķī. Ja kādam ziemā tik ekstrēms gājiens neiet pie sirds, sagatavoju vēsu ūdeni, ar ko aplieties. Atpūšamies, dzeram tēju, turam kājas siltās zāļu vannītēs. Cilvēki to atzīst par ļoti patīkamu pieredzi. Nākamais gājiens pirtī ir ar skrubīšu izmantošanu. Atkal seko dīķis, atpūta, bet pēc tam galvenais – pāršanas procedūra ar tai sekojošo peldināšanu dīķī,» stāsta pirtniece.

Tieši peldināšana noslēgumā cilvēkos radot vislielākās un visdažādākās emocijas. Kāds gatavs mašīnu pirtniecei atdāvināt, kādam no emociju pārpilnības nobirstot asara. Ilze no savas pieredzes teic, ka peldināšanas laikā rodas mazliet nereāla sajūta, kad, guļot ūdenī, jūties kā aizlidojis debesīs.

Lidija Kirillovas foto

Alvis un Ilze no sirds priecājas, ka viņiem izdevies "Celmiņos" izveidot vidi, kas viesus no tālām pilsētām apbur un piesaista. Vai tad citādi tik daudzi izvēlētos braukt uz Aglonu vēl un vēl

Foto no "Celmiņu" arhīva

Kuras pirtiņa, virpinot dūmu mutuļus, dīķī lekni aug un zied četru šķirņu ūdensrozes...

Foto no "Celmiņu" arhīva

Romantiskā noskaņa dvēselei ir daļa no melnās pirts procedūras

Pēc pieredzes

Uz «Celmiņiem» brauc dažādi cilvēki, bet viņiem ir viens mērķis – iegūt melnās pirts pieredzi. Mūsdienā urbanizācijā, steidzīgajā dzīves ritmā melnās pirts rituāls un uzturēšanās nedaudz senatniskā vidē viesiem ir kā atklājums, pārsteigums un reizē svaiga gaisa malks. Pat tie, kuri netic smalkajām dabas enerģijām, atzīst, ka kaut kas noslēpumains tajā visā ir. Noslēpumains un visnotaļ labs.

«Mēs cenšamies radīt kompleksu – sajūtu kompleksu jaunai pieredzei,» papildina Alvis. «Sajūtas rada linu gultasveļa, sajūtas rada ar svecītēm izgaismots ceļš uz pirtiņu, ugunsurs un daudzas citas it kā sīkas lietiņas, kas, izrādās, cilvēkiem ļoti patīk. Visi novērtē senatnīgo māju, bērni un jaunieši atklāj sev tādas lietas kā vinila plates un atskaņotāju, ka ir iespēja spēlēt klavieres vai pabarot kaimiņmājas kaķus, kuri te labprāt piestaigā pēc cienasta.»

Iekārtojot māju, pirti, gatavojot pasūtīto maltīti, saimnieki turas pie pārliecības, ka nekas nevar būt labāks par vietējo – vietējais medus, vietējo bērzu slotiņas, vietējā keramika radītie māla podiņi. Lai gan tas netiek īpaši uzsvērts, tuvo un tālo viesu jaunajai pieredzei roku pielikuši daudzi vietējās kopienas locekļi, kopā radot to burvestības pilno sajūtu, ka laiks apstājas. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Vieta, kur mājō miers, sirsnība un cieņa pret pagātņi» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds